

Kapitola I

Janet Coombová stála na kopci nad Plymem a dívala se dolů na přístav. Slunce už bylo vysoko na obloze, ale městečko dosud halila ranní mlha. Lpěla na Plymu jako tenká světlá pokrývka, takže místo se zdálo trochu neskutečné, jako kdyby se ho dotkly přízračné prsty. Byl právě odliv, hladké vody, nerozčeřené a nerozbourané, ustupovaly tiše z přístavu a splývaly s mořem. Po klidné kráse pokojné bílé oblohy nepřeletěl zbloudilý obláček, neporušil ji závan větru, jen racek ustrnul na okamžik ve vzduchu a roztáhl k slunci svá široká křídla, pak vykřikl, vrhl se střemhlav dolů a ztratil se v přízemní mlze. Janet se zdálo, že ta stráž je světem, který patří jen jí, malou planetou nadanou zvláštní jasnozřivostí a chápavostí, kde se rozplynou a uklidní všechny rozčilující myšlenky a podivný nepokoj srdce.

Bílá mlha pohřbila starosti a pochybnosti denního života a s nimi i všechny obtížné povinnosti a usedlé mravy místních lidí. Tady na kopci nebyla mlha ani stinná místa, jen teplá slast poledního slunce.

Byla tu svoboda v Plymu nepoznaná, svoboda, jež patřila k vzduchu a moři právě tak jako volně poletující listí na podzim a bázlivý třepot ptačích křídel. V Plymu se musely poslouchat příkazy a od rána do večera se činit a běhat kolem domácnosti – přiložit ruku tady a zase tam a povzbuzovat

okolí laskavým slovem; očekávat totéž na oplátku byl však hřích. A ona se teď má stát ženou a překročit práh nového života, tak jí to řekl pan farář. Třeba se všechno změní, potká ji zármutek a samozřejmě i radost, ale zachová-li si neochvějnou víru v Boha, Otce nás všech, dojde nakonec míru i samotného nebe. Ano, není nad to, řídit se těmito spravedlivými slovy, i když se člověku zdá, že cesta do nebe je tvrdá a dlouhá, a mnoho lidí cestou klesne a zhyne za své hříchy.

Pan farář jistě mluví pravdu, ale nikdy se nezmínil ani slovem o všem tom láskyhodném, co naplňuje srdce. Jen Bůh je hoden velké lásky. Tady na kopci za studených nocí spí důstojné ovce jedna vedle druhé a matka chrání své mládě před úskočnou liškou, která se plíží ve stínu křoví. I ty vzrostlé stromy se večer naklánějí jeden k druhému, aby se ukojily.

Prěsto prý nevědí, co je láska k Bohu, říká pan farář.

Je přece možné, že nezná pravdu o každém ptáku, zvířeti a rostlině, a že i oni jsou nesmrtelní jako lidští tvorové.

Janet poklekla vedle potůčku a dotkla se zapomenutého bledého petrklíče, který smutně rostl na břehu. Z větve nad její hlavou zacvrlikal kos, rozsypal jí bílé květy do vlasů a pak odlétl, žlutě zářící keř hlodaše dýchal na slunci a vzduch se plnil hustou sladkou vůní, směsí medu a svěží rosy.

Ten den byl svatebním dnem Janet Coombové. Matka chystá hostinu pro svatebčany a sestry rozkládají na posteli rukama roztouženými posvátnou hrůzou její krásné svatební šaty.

Zanedlouho se rozezvučí zvony kostela v Laconu a ona a bratranec Thomas, její budoucí milovaný manžel, stanou před oltářem a budou spojeni v jedno před zrakem Páně.

Thomas bude mít zbožně sklopené oči, jak se sluší a patří, a bude naslouchat slovům hodného pana faráře, ale Janet

věděla, že její oči zaletí k průzračnému světlu linoucímu se kostelním oknem a její srdce se rozběhne za slunečním paprskem ven až k mlčenlivým kopcům.

Svatební obřad jí bude připadat matný a neskutečný jako městečko Plym v ranní mlze, a ať se bude snažit sebevíc, nebude s to poslouchat, dlíc duchem jinde. Způsobuje to ta hříšná duše v ní, ta, která nevyslyší farářovu výzvu; duše hříšná a rozmarná odjakživa, už od té doby tenkrát dávno, kdy byla nevinným děckem na klíně své matky.

Její sestry navštěvovaly řádně školu a naučily se šít a číst, ale Janet chodívala za školu, obvykle na pláž za přístavem. Stávala na vysokých, drolicích se útesech u zříceniny starého hradu a pozorovala hnědé plachty rybářských člunů z Penlivy, které se leskly na dalekém obzoru.

„Pane Bože, prosím tě, ať je ze mne chlapec, než vyrostu,“ modlívala se ještě jako malé děcko s lokýnkami kolem hlavy. Dostávala výprask a matka ji hubovala a spílala jí, že je neurvalá jako kluk a chová se jako pohan, ale nebylo to nic platné. Matka si mohla rákosku klidně ušetřit, nic s ní nezmohla.

Jako chlapec také vyrostla; byla veliká a přímá, měla pevné ruce a nebojácný pohled a v krvi lásku k moři. Svou láskou ke zvířatům a ke všemu slabšímu a bezmocnému byla však srdcem dívkou, a proto později dbala na své oblečení, připíchla si kytičku na živůtek a ščesala si černé kadeře z čela. Mládenci na ni čekali před otcovým domem a prosili, aby se s nimi šla v neděli projít po skalní cestičce; postávali tam s rozpačitýma rukama a nejapným výrazem jako ovce, a jako by se jim jazyky nechtěly vejít do úst, ale Janet je odbývala smíchem a pohozením hlavy.

Chodila s chlapci ven, aby s nimi mohla běhat, lézt na stromy a sklízet obdiv, ale ne, aby spolu kráčeli na očích všem ruku v ruce jako zamilovaný pár. Však nepotrvá dlouho

a bude provdána, bude mít na starosti manžela a domácnost, kolem kotníků protivnou dlouhou sukni a na hlavě čepec. Bude pořádná a úctyhodná.

Janže ona bude chtít opravdového muže, a ne vytáhlého utřinosa, který ze sebe nedokáže vypravit slovo a nemá nic lepšího na práci, než se potloukat kolem a čekat na něžný pohled nebo milé slůvko. Tak uvažovala Janet, když jí bylo osmnáct a když její sestry nemyslely na nic jiného, než jak si zavázat stužku do vlasů a pozorovat v kostele úkosem muže přes modlitební knížky.

Janet pohrdala jejich způsoby, i když nebyla o nic lepší než ony. Také neposlouchala farářovo kázání a myšlenky jí bloudily daleko za mořem, po němž pluly lodi do dalekých cizích zemí.

Často chodila do loděnice při úpatí plymského kopce u přístavního mola. Loděnice patřila jejímu strýci, a ačkoli zatím nevelká, prospívala a rozrůstala se každým rokem. Mimoto pomáhal strýčkovi jeho pracovitý synovec Thomas Coombe. Janetin bratranec z druhého kolena.

Bratranec Thomas byl vážný a řádný muž; byl na školách v Plymouthu a měl klidné způsoby, které dělaly dobrý dojem na strýce a na ty líné budižkničemy, kteří pracovali v loděnici.

Vypadalo to, že firma se brzy pustí do složitější a těžší práce, než je stavba pobřežních rybářských člunů. Mladý Thomas se pak stane partnerem a po strýčkově smrti bude loděnice patřit jemu.

Bratranec Thomas byl pravý muž, dovedl se vyjádřit a byl vlastně docela hezký. Na námluvy a nedělní procházky po útesech neměl čas, ale Janet si všiml a napadlo ho, jaká by z ní byla znamenitá manželka, pravá životní družka pro kteréhokoli muže.

A tak se stalo, že mladý Thomas začal po večerech navštěvovat Janetin domov a tlachat s otcem a matkou; přitom měl hlavu plnou Janet.

Představoval si, jak na svahu uprostřed plymského kopce stojí dům zarostlý břečtanem a s vyhlídkou na přístav a tam na něj po práci čeká Janet s hloučkem dětí u nohou.

Trvalo mu rok, než se vyjádřil; čekal, až ho Janet pozná tak dobře jako svou rodinu a pojme k němu důvěru a úctu.

Brzy potom, co dosáhla devatenácti let, řekl jejím rodičům, že by ji chtěl za ženu. Byli potěšeni, protože Thomas už začínal mít v Plymu jméno a byl tak střízlivý a poctivý, jak si jen rodiče mohou přát.

Jednou večer přišel a požádal, jestli by mohl mluvit s Janetou o samotě.

Seběhla ze schodů v hezkých šatech s medailonkem připjatým na prsou a s hladkými tmavými vlasy rozdělenými uprostřed pěšinkou.

„Vítám tě, bratranče Thomasi!“ volala. „Přišel jsi dneska brzo, večere ještě není hotová a nikdo tu není, jen já.“

„Ano, Janet,“ odpověděl tiše, „přišel jsem kvůli určité věci a chci ti položit jednu otázku.“

Janet se začervenala a podívala se k oknu. Sestry jí před několika dny večer šeptaly něco takového, a ona se jim vysmála a odbyla je.

„Tak mluv, bratranče Thomasi,“ řekla, „možná že mi nepříjde zatěžko dát ti odpověď.“

Vzal ji tedy za ruku a přitáhl ji na židli vedle krbu. „Už dvanáct měsíců chodím pravidelně k vám, Janet, a dívám se na tebe a poslouchám, co říkáš. To, co ti teď chci povědět, není důsledkem ukvapenosti ani splašených myšlenek. Znáš tě dvanáct měsíců a zamiloval jsem se do tebe, protože máš dobré srdce a jsi počestná, upřímná, a mé city jsou tak silné,

že už nemohu mlčet. Byl bych rád, kdyby ses stala mou ženou, Janet, a sdílela se mnou můj dům a mé srdce. Já zato budu pracovat ze všech sil, abych ti zajistil spokojený a šťastný život, Janet.“

Ponechala svou ruku v jeho a chvíli přemýšlela.

Vyrostla z dítěte v dívku teprve nedávno, a už se má stát ženou – a to navždycky. Konec běhání s vykasanou sukni po skalách a toulkám mezi ovce po kopcích. Bude se muset starat o domov a o vlastního muže a později, dá-li Bůh, i o dítě, které přijde po sňatku.

Při této myšlence se cosi dotklo Janetiny duše. Bylo to jako vzpomínka na nějaký sen, na něco nejasného a zapomenutého; záblesk pravdy, která lidem uniká, když jsou v bdělém stavu, a pak jim svitne, když to nejméně čekají. Teď se to stalo Janet a bylo to slabší než zavolání, spíš jen tichoučký šepot.

Obrátila se k Thomasovi s úsměvem na rtech.

„Prokázal jsi mi čest a moc si toho vážím. Nejsem tě hodna a myslím, že nejsem ani dost moudrá pro člověka, jako jsi ty, Thomasi. Ale dívkám je příjemné slyšet na vlastní uši, že je tu někdo, kdo je bude milovat a ctít. A jestli mě opravdu chceš, Thomasi, a chceš snášet moje způsoby – já jsem někdy strašně divoká – tak budu s radostí sdílet tvůj domov a starat se o tebe.“

„Janet, má drahá, určitě jsem dneska ten nejšťastnější muž v Plymu! A co teprve, až přijde den a ty poprvé usedneš u našeho společného krbu.“

Pak povstal a přivinul ji k sobě. „Když jsme se tedy dohodli, že se vezmeme, a já jsem už onedlou večer promluvil s tvými rodiči a ti souhlasí, myslím, že se jen sluší a nijak se neprohřeším, když tě políbím, Janet.“ Chvíli přemýšlela, protože mimo otce dosud žádného muže nepolíbila.

Pak mu položila obě ruce na ramena a nastavila mu obličej. „Třeba se to nesluší, Thomasi,“ řekla potom, „ale pocit je to moc příjemný.“

A tak se Janet zaslíbila svému bratranci Thomasu Coombovi z Plymu v hrabství Cornwall léta Páně 1830, kdy jemu bylo pětadvacet a jí právě devatenáct.

Teď se mlha zvedla a Plym už nebyl místem stínů. Z přístavu se ozvaly hlasy, rackové se vrhali do vody a lidé postávali u dveří svých domků.

Janet stála na vrcholku kopce nehnutě a pozorovala moře; zdálo se jí, že ona sama se skládá ze dvou částí, ta jedna se chce stát manželkou, starat se o muže a něžně ho milovat a ta druhá nechce než splynout s lodí, s mořem a nebem nad ním, být blaženě volná jako rackové.

Pak se otočila a spatřila Thomase, jak stoupá vzhůru po svahu k ní. Usmála se a rozběhla se k němu.

„Přináší to asi smůlu, vítat svého manžela ráno v den svatby,“ řekla. „Mám být doma a připravovat se do kostela, a ne se tady na kopci držet s tebou za ruku.“

Vzal ji do náručí.

„Třeba tu jsou nějakí lidé, ale nemůžu si pomoci,“ šeptal. „Janie, já tě mám rád nade všechno na světě.“

Ovce se popásaly na kopci a vzduch byl plný sladké vůně hlodaše.

Kdy už začnou v Laconu vyzvánět?

„Je to zvláštní pomyšlení, že se už nikdy nerozdělíme, Thomasi,“ řekla. „Už nikdy. V noci ani ve dne, kdy ty budeš v práci a já doma, naše myšlenky budou pořád spolu.“

Položila mu hlavu na rameno. „Je svatba strašně vážná věc, Thomasi?“

„Je, moje milá, ale Bůh žehná svatému stavu manželskému, a tak se nemusíme ničeho bát. Řekl mi to pan farář. Vy-

světíl mi mnoho věcí, ze kterých jsem měl strach, myslel jsem, že pro mě nebudou lehké. Ale já na tebe budu hodný, Janie.“

„Přijdou časy, kdy se budeme spolu hádat a zlobit se jeden na druhého, aspoň myslím, a pak budeš litovat, že jsi nezůstal svobodný.“

„Ne, nikdy, to nikdy!“

„Je to divné, že budeme pořád tady v Plymu, Thomasi. Už se nebudeme spolu toulat, budeme stejní jako ostatní. Naše děti vyrostou vedle nás a také se ožení a vdají a po nich zas jejich děti. My dva zestárneme a pak nás oba uloží k odpočinku na hřbitově v Laconu. Stane se to zrovna tak, jako když se v létě květiny obracejí ke slunci a ptáci letí k jihu, když začne opadávat listí. A teď jsme tady spolu, Thomasi, nic o tom nevíme a ani na to nemyslíme.“

„Mluvit o smrti a o životě, který bude, je hřích, Janie. Všechno je v rukou Božích a nesmíme o tom pochybovat. Dneska nechci myslet na děti našich dětí, ale jenom na nás, na to, že se vezmeme. Mám tě strašně rád, Janie.“

Tiskla se k němu a dívala se mu přitom přes rameno.

„Za sto let tady budou stát jiní dva, Thomasi, tak jako tu stojíme dneska my – a budou krví naší krve, masem našeho masa.“

Chvěla se mu v náručí.

„Mluvíš divně, Janie, myslí na nás, a ne na dobu, kdy už tu nebudeme.“

„Já se nebojím o nás,“ šeptala, „ale o ty, co přijdou po nás. Možná že těch, kdo na nás budou záviset, bude hodně – po mnoha a mnoha letech. A taky budou stát za slunečního rána na plymském kopci.“

„Jestli se bojíš, Janie, jdi za panem farářem a popros ho, aby tě uklidnil. Rozumí všemu, protože čte po nocích bibli.“